

บทที่ 1

บททั่วไป

การลงโทษประหารชีวิตเป็นประเภทของการลงโทษทางอาญาประเภทหนึ่ง ซึ่งเป็นการลงโทษที่มีมาตั้งแต่สมัยดั้งเดิมจนถึงปัจจุบัน ถือว่าเป็นการลงโทษที่รุนแรงที่สุด จุดมุ่งหมายของการลงโทษประหารชีวิต คือการแก้แค้นทดแทนให้สาสมกับความผิด และเป็นการกำจัดผู้กระทำผิดให้ออกไปจากสังคมอย่างเด็ดขาด โดยอาศัยวิธีการฆาหรือวิธีการอื่นใด อันเป็นผลใหญ่กระทำผิดถึงแก่ความตาย แต่เดิมนั้นการแก้แค้นนี้กระทำโดยบุคคลผู้ถูกทำร้าย หรือการแก้แค้นนี้อาจเป็นการต่อสู้ระหว่างหมทะเลา แต่การแก้แค้นนี้มักก่อให้เกิดความไม่สงบอยู่เนื่องนี้จต่อมาจึงได้มอบอำนาจการแก้แค้นให้แก่ผู้นำของสังคม หรือแก่รัฐ ในที่สุด

1.1 อำนาจการลงโทษของรัฐ แนวความคิดในเรื่องมูลฐานแห่งอำนาจการลงโทษของรัฐนี้มีต่างกันหลายระบบ ดังนี้

1. ระบบสัญญา (Contract System) เป็นความคิดเนื่องจากสัญญาประชาคม (Social Contract) ของ Rousseau ถือว่าอำนาจการลงโทษเป็นอำนาจการป้องกันตัวของบุคคลโอนมาให้รัฐ เมื่อเอกชนเหล่านั้นตกลงรวมกันเป็นชุมชน เอกชนต่อเอกชนมีฐานะเท่าเทียมกัน จึงลงโทษกันไม่ได้ จึงได้มอบอำนาจการลงโทษแก่รัฐ¹

2. ระบบถือเอาการลงโทษเป็นประโยชน์ (Utilitarian System) ความคิดนี้ Bentham ถือว่าการที่รัฐต้องลงโทษผู้กระทำผิด เพราะเป็นการจำเป็นเพื่อให้ชุมชนดำรงอยู่ป้องกันมิให้ชุมชนถูกทำลาย เป็นระบบรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม² ซึ่งเป็นการป้องกันโดยทั่วไป ชุมมิให้คนในสังคมทำผิด ถ้าทำผิดจะถูกลงโทษ หรือเป็นการป้องกันเฉพาะ เช่น ประหารชีวิต หรือเนรเทศผู้กระทำผิดออกจากสังคมอย่างเด็ดขาด มิให้ผู้กระทำผิดมีโอกา

¹จิตติ ทิงศภทิพย์ , คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 ตอนที่ 1 (แก้ไขเพิ่มเติม พิมพ์ครั้งที่ 3) , (กรุงเทพฯ : แสงทองการพิมพ์ , 2510) หน้า 8.

²ร.ต.ท.ชาตรี ศรีนวนทัต , "การลงโทษจำคุก" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทนิติศาสตรบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2520) หน้า 20.

กระทำผิดอีก

ระบบนี้มองในแง่เอาผลในทางป้องกันการกระทำผิดมิให้เกิดขึ้นอีก โทษจึงอาจรุนแรงเกินกว่าความผิดที่ได้กระทำ ชอบกพร่องอยู่ที่การปฏิบัติ มิใช่อยู่ที่หลักการ คือความสามารถในการจับกุมผู้กระทำผิดลงโทษตามกฎหมายยังไม่พอ

3. ระบบไครทำดีได้คือ ทำชั่วได้ชั่ว กฎหมายถือหลักแห่งความประพฤติดีของบุคคล ผู้ใดละเมิดยอมได้รับโทษ ผู่อางระบบนี้กล่าวว่ "สังคมต้องลงโทษแก่ผู้กระทำผิด เพื่อให้บุคคลสำนึกไว้เสมอว่า การกระทำผิดกฎหมายยอมไม่มีผลดีอะไรเลย"¹

4. ระบบผสม (Mixed System) Rossi เป็นผู้นำเอาความคิดแตกอน ๆ มารวมกัน โดยเอามนุษยธรรมและความคิดในทางคตินิสัยแทรกเข้ามา เห็นว่าต้องลงโทษผู้กระทำผิดเพื่อความจำเป็นในการป้องกันสังคม การลงโทษไม่ใช่เพื่อการแก้แค้นอย่างเดียว เพื่อปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิดด้วย การลงโทษจะทำได้ต่อเมื่อผู้กระทำผิดมีความรับผิดชอบทั้งทางจิตใจและทางกาย ไม่เป็นคนวิกลจริต และมีความรับผิดชอบต่อสังคม คือรูว่ว่าการกระทำของตนนั้นกระทบกระเทือนต่อสังคมเพียงไร

อำนาจการลงโทษของรัฐนี้ ไม่ว่าจะระบบใดก็ตาม จะต้องมีความแน่นอนในการลงโทษว่า -

1. เมื่อมีผู้ใดกระทำผิดแล้ว รัฐจะต้องนำเอาผู้นั้นมาลงโทษให้ได้ เพราะผลของการลงโทษ คือให้ผู้กระทำผิดรู้ถึงความผิดที่ได้ทำลงและให้ได้รับทุกข์ตอบแทน การลงโทษไม่จำต้องอยู่ที่ความรุนแรงเสมอไป

2. อำนาจการลงโทษจะทำได้เท่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันสังคมเท่านั้น จึงควรลงโทษให้ได้สัดส่วนกับความผิดที่ได้กระทำลงไป

1.2 แนวความคิดในการลงโทษ การลงโทษทำให้เกิดผลได้หลายประการ แล้วแต่วิธีการที่จะดำเนินการลงโทษ เพื่อให้ผลดีแก่สังคมมากที่สุด จึงได้มีแนวความคิดต่าง ๆ ว่าควรลงโทษเพื่อให้เกิดผลอย่างไร ดังนี้

1.2.1 เพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทน (RETRIBUTION)

1.2.2 เพื่อเป็นการข่มขู่หรือเพื่อการยับยั้ง (DETERRENCE)

1.2.3 เพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไข (REFORMATION)

1.2.4 เพื่อเป็นการตัดโอกาสไม่ให้กระทำผิดอีก (INCAPACITATION)

¹ เรื่องเดียวกัน , หน้า 27.

1.2.1 การลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทน (Retribution) มีความคิดจากหลักที่ว่า ลังคมมีสิทธิที่จะแก้แค้นต่อผู้ฝ่าฝืนกฎหมายได้ ความคิดนี้ Kant ได้ให้เหตุผลว่าการลงโทษเป็นของคู่กับการกระทำผิด เพื่อความยุติธรรมผู้ซึ่งจงใจกระทำการอันไม่เป็นธรรมจะต้องถูกลงโทษให้คู่สัดส่วนกัน ทั้งในสภาพและความหนักเบาของความผิด Kant มีข้อยกเว้นจากหลักนี้ 2 ประการคือ ประการแรก อาจมีการผ่อนเบาโทษให้ลดลงหากจะเป็นการกระทบกระเทือนความรู้สึกของประชาชน ประการที่สอง หากปฏิบัติตามหลักข้างต้นอย่างเคร่งครัด จะเป็นการลดจำนวนพลเมืองของรัฐจนเกินควร¹

Hegal มีความคิดว่า การลงโทษเป็นการยุติธรรม เพราะผู้ถูกลงโทษสมควรที่จะได้รับโทษ แต่ยอมให้นำเอาสิ่งอื่นนอกจากความผิดของการกระทำ เขามาพิจารณาในการกำหนดโทษด้วย เช่น สภาวะทางจิต ประสาท หรืออารมณ์ของผู้กระทำผิดนั้นไม่ปกติ หรือจากสภาพแวดล้อมบังคับให้เขาไม่มีทางเลือก จึงได้ประพฤติดนหันเหไปนอกขอบข่ายกฎหมาย²

ปัจจุบันแนวความคิดนี้ ไม่เป็นที่นิยมเพราะ

(1) การทดแทนมีลักษณะเป็นการมองย้อนหลังไปในอดีต คือเอาการลงโทษเป็นการทดแทนการที่ได้กระทำผิดไป ไม่มองถึงประโยชน์ในอนาคตว่าจะมีผลในทางป้องกันไม่ให้มีการกระทำผิดเกิดขึ้นอีกหรือไม่

แต่ ดร.อุททิศ แสนโกสติก ว่า การลงโทษเพื่อเป็นการทดแทนนี้ มิใช่จะมองย้อนหลังไปในอดีตอย่างเดียว แต่ยังมีผลดีในอนาคตด้วย โดยอธิบายว่า "คนเราทุกคนย่อมอยากมีอิสระที่จะทำอะไร ๆ ได้ตามใจชอบ กฎหมายเป็นเสมือนกรอบบังคับให้เราประพฤติ เมื่อมีการกระทำผิดซึ่งเป็นการละเมิดกฎหมาย ผู้กระทำก็ได้รับความพอใจจากการที่ได้สลัดความผูกพัน ในอันที่จะต้องปฏิบัติตามกรอบนั้น แต่คนอื่นก็ได้รับความพอใจเช่นกันว่า แม้ผู้กระทำผิดจะได้รับประโยชน์จากการที่ได้กระทำตามใจชอบของเขา แต่ก็ต้องถูกลงโทษเป็นการทดแทนตามสัดส่วน จึงทำให้ผู้อื่นไม่กล้ากระทำฝ่าฝืนกฎหมายต่อไป"³

¹ดร.อุททิศ แสนโกสติก , "วัตถุประสงค์ของการลงโทษ" , บทบัญญัติ เล่ม 27 (พฤษภาคม 2513) : 271.

²จตุพร วงศ์ทองสวรรค์ , "โทษประหารชีวิต" , วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 ภาค 1 (2521) : 106.

³ดร.อุททิศ แสนโกสติก , หน้า 276.

(2) การลงโทษเพื่อทดแทนไม่ได้คำนึงถึงความจำเป็นของสังคม แต่คำนึงว่า โทษที่ลงแก่ผู้กระทำผิดนั้น เหมาะสมได้สัดส่วนกับความผิดที่กระทำลงไปหรือไม่ เมื่อลงโทษ ผู้นั้นครบตามอัตราโทษแล้ว ก็ปล่อยตัวไป แม้ว่าบุคคลนั้นจะเป็นอันตรายต่อสังคมได้อีก

(3) แนวความคิดนี้ไซ้ไม่ได้ในทางปฏิบัติ คือ

(3.1) การลงโทษจะต้องให้ได้สัดส่วนกับความผิดที่กระทำนั้น ในทางปฏิบัติ เราไม่สามารถวัดขนาดของความผิดแต่ละเรื่อง และจัดวางโทษให้เหมาะสมกับความผิดนั้น ๆ ได้อย่างแท้จริง

(3.2) เราจะมีทางลงโทษผู้กระทำผิดโดยไม่ให้กระทบกระเทือนต่อครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง ของผู้กระทำผิดได้อย่างไร

1.2.2 การลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่¹ (Deterrence) มีวัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้กระทำผิด เพื่อเป็นตัวข่มขู่ให้คนทั่วไปเห็นว่า เมื่อกระทำผิดแล้วจะต้องได้รับโทษ เช่นนี้ จะได้เกรงกลัวไม่กล้ากระทำผิดบ้าง และเพื่อให้มีผลแก่ตัวผู้กระทำผิดเอง คือให้ผู้นั้นลงโทษมีความเข็ดหลาบไม่กล้ากระทำผิดซ้ำอีก

เหตุผลสนับสนุนแนวความคิดนี้ ว่ามีผลต่อการป้องกันมิให้มีการกระทำผิด มีดังนี้

(1) เกี่ยวกับการลงโทษ การลงโทษทำให้ผลร้ายที่จะเกิดจากการกระทำผิด คือการต้องถูกลงโทษมีมากกว่าความหวังที่จะได้รับผลดีจากการกระทำผิดนั้น ๆ ฉะนั้นจึงไม่กล้าทำผิด

(2) เกี่ยวกับมติดมหาชน ผลในการข่มขู่ยังอยู่ที่ว่าคนเราไม่ต้องการได้รับการตำหนิและการดูหมิ่นจากเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน อันเนื่องมาจากการถูกลงโทษ

(3) เกี่ยวกับความรู้สึกว่าอะไรผิดอะไรถูก ความประพฤตินิสัยใหญ่ของมนุษย์ มีนิสัยทำตามความคิดซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในเรื่องชอบด้วยศีลธรรม การลงโทษมิได้เป็นเหตุให้กระทำตามความคิดดังกล่าว แต่การลงโทษเป็นเหตุหนึ่งในหลายเหตุซึ่งก่อให้เกิดความคิดว่าการกระทำอย่างใดถูก และการกระทำอย่างใดไม่ถูก

¹ดร.อุทิศ แสงโกสสิภ', "หลักกฎหมายอาญา การลงโทษ" อุทิศสุนทรณี (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมสรรพสามิต 2515) หน้า 50.

เหตุผลของฝ่ายไม่สนับสนุน มีดังนี้

(1) วัตถุประสงค์ของการลงโทษตามกฎหมายชมชู้ ก็เพื่อลดจำนวนการกระทำผิดที่จะเกิดขึ้นต่อไป ทั้งจากผู้ถูกลงโทษเองและทั้งจากผู้อื่นที่รู้เห็นการลงโทษ แต่การลงโทษเพื่อชมชู้ไม่ให้อุกลงโทษไปกระทำผิดซ้ำขึ้นอีก อาจจะไม่มียุทธเป็นการชมชู้ไม่ให้บุคคลอื่นกระทำผิดขึ้น และในทางกลับกันการลงโทษเพื่อชมชู้ไม่ให้บุคคลทั่วไปกระทำผิดขึ้น อาจจะไม่มียุทธเป็นการชมชู้ไม่ให้อุกลงโทษไปกระทำผิดซ้ำขึ้นอีก การลงโทษประหารชีวิตยอมได้ประโยชน์ตามความมุ่งหมายทั้งสองอย่างข้างต้น คือสำหรับตัวผู้กระทำผิดที่ถูกลงโทษนั้น เมื่อถูกประหารชีวิตไปแล้ว ก็ไม่มีทางกลับมาก่อกระทำผิดซ้ำอีก และสำหรับผู้รู้เห็นว่าผู้กระทำผิดถูกประหารชีวิตไปแล้ว ก็คงเกิดความหวาดกลัวไม่กล้ากระทำผิดบ้าง แต่สำหรับโทษประเภทอื่นแล้ว อาจไม่เหมาะสมในอันจะให้ได้ประโยชน์ตามความมุ่งหมายทั้งสองอย่างพร้อมกัน

(2) มีคนเป็นจำนวนมากที่ไม่เคยกระทำผิดเลย และมีเป็นจำนวนไม่น้อยที่เมื่อกระทำผิดและถูกลงโทษแล้ว ไม่ได้กระทำความผิดซ้ำอีก แต่เราไม่มีทางคำนวณได้ว่า การงดเว้นไม่กระทำผิดนี้มีเท่าใด ที่เนื่องมาจากความกลัวว่าจะต้องถูกลงโทษถ้าไปกระทำความผิดเข้าอิทธิพลอื่น ๆ เช่น ศาสนา ภาวะอบรมนิสัย ฯลฯ ย่อมมีส่วนช่วยป้องกันมิให้กระทำความผิดด้วย

(3) การลงโทษไม่มีผลในการชมชู้ไม่ให้เกิดการผิดเสมอไป เช่น คนที่กระทำผิดขณะบันดาลโทสะ อาจกระทำไปโดยไม่ทันยั้งคิดว่าถาตันท่าไปแล้วจะถูกลงโทษ

(4) การลงโทษเพื่อชมชู้ไม่มีผลในอันจะป้องกันมิให้ผู้ที่เคยกระทำผิด และต้องรับโทษมาแล้ว กระทำผิดซ้ำขึ้นอีก ถ้าผู้กระทำผิดไม่สามารถจะยับยั้งจิตใจตนเองได้

(5) การลงโทษเพื่อชมชู้ ไม่ได้คำนึงถึงการให้ความช่วยเหลือหลังจากพ้นโทษ

(6) ปฏิกริยาของประชาชนที่ไม่กลัวการชมชู้ของกฎหมาย ทั้งนี้เพราะความไม่รู้ถึงผลของการลงโทษ ระดับความนึกคิดของประชาชนที่จะรู้ถึงการชมชู้ของกฎหมาย ต้องอยู่ในภาวะที่เขากลัวการชมชู้ของกฎหมายจึงจะได้ผล

1.2.3 การลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไข (Reformation) เป็นแนวความคิดที่มีวัตถุประสงค์เปลี่ยนพฤติกรรมจากความชั่ว เป็นการประพฤติดีโดยมีวิธีการต่าง ๆ ศาสตราจารย์ เอเลน ไคกลาวถึงลักษณะของแนวความคิดนี้ว่า บรรดาวิธีการทั้งหลายที่จะนำมาปฏิบัติต่อผู้ต้องโทษนี้ จะต้องมิสภาพเป็นตัวขบถการกระทำผิด วิธีการต่าง ๆ จะเป็นเครื่องกำหนดให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมผู้ต้องโทษ เพื่อความสุขความพึงพอใจของผู้นั้น และเพื่อป้องกัน

สังคมจากอาชญากรรม¹

วิธีการในการปรับปรุงแก้ไขมีดังนี้

1. พยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำผิดประสบกับสิ่งที่จะทำให้ลายคุณลักษณะประจำตัวของเขาโดย.-

1.1 ปล่อยตัวผู้กระทำผิดโดยไม่ลงโทษ

1.2 โทษปล่อยตัวก่อนรับโทษครบกำหนด ซึ่งอาจปล่อยโดยมีเงื่อนไข เพื่อคุ้มครองประพฤตินั้นไว้ระยะหนึ่ง หลังจากได้รับการปลดปล่อยก็ได้

2. วิธีการปรับปรุงผู้ต้องโทษในระหว่างคุมขัง โดยมีการอบรมให้มีความประพฤติดีขึ้น เพื่อจะได้ไม่คิดกระทำความผิดอีก และสามารถงดเว้นไม่กระทำความผิดในเวลาต่อมา วิธีการดังกล่าวคือ.-

2.1 การฝึกหัดอาชีพ การให้หยุดพักทำงาน ในสมัยแรกมีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษ แต่ในปัจจุบันเป็นการฝึกอาชีพ เพื่อจะได้ใช้ความรู้ที่นำมาหากินประกอบอาชีพในทางสุจริตได้ เมื่อมีงานทำเขาจะได้ไม่กระทำความผิดซ้ำอีก

2.2 การให้การศึกษแก่ผู้ต้องโทษ เพื่อเพิ่มความสามารถของผู้ต้องโทษในอันจะเลี้ยงชีพโดยสุจริตเมื่อพ้นโทษไปแล้ว เพราะผู้ที่ได้รับการศึกษาย่อมมีช่องทางดีกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษา

2.3 การอบรมทางศาสนาและศีลธรรม ให้ผู้นั้นเกิดความรู้สึกผิดชอบในตัวเองว่า การกระทำความผิดเป็นของไม่ดี ไม่ควรปฏิบัติ

2.4 การรักษาพยาบาล ถ้าการกระทำผิดนั้นมีสาเหตุมาจากความผิดปกติของร่างกายและจิตใจ

2.5 การแก้ไขสภาพแวดล้อม นอกจากจะปรับปรุงแก้ไขตัวผู้กระทำผิดเองแล้ว จำเป็นต้องแก้ไขสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะครอบครัวของผู้กระทำผิดเอง เพื่อให้ครอบครัวมีความเข้าใจในตัวผู้กระทำผิดดีขึ้น และมีส่วนช่วยเหลือให้ผู้กระทำผิดสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้

¹ อภิวัฒน์ เพ็ชรศิริ , "ร่างประมวลกฎหมายอาญาเปรียบเทียบว่าด้วยโทษและพฤติกรรมการลงโทษ" วารสารกฎหมายคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2520) : 34-35.

3. การให้ความช่วยเหลือภายหลังจากพันธโทษแล้ว ผู้ที่พ้นโทษใหม่ ๆ ย่อมต้องการคำแนะนำในการดำเนินชีวิต และความช่วยเหลือในการหาอาชีพ ที่สำคัญคือต้องการเงินเพื่อใช้จ่าย ในบางประเทศมีการตั้งเงินทุนไว้กองหนึ่ง เพื่อให้ผู้พ้นโทษกู้ยืม มีการจัดหางานให้ทำ และพยายามอย่างยิ่งทำให้ผู้พ้นโทษไม่รู้สึกวาทนถูกสังคมทอดทิ้งหรือรังเกียจ

ข้อโต้แย้งของแนวความคิดนี้ คือประชาชนส่วนมากไม่เห็นด้วย โดยเฉพาะในความผิดร้ายแรง ที่ขัดต่อความรู้สึกของประชาชนที่อยากแค้นในผู้กระทำผิดถูกลงโทษ และไม่ต้องการให้ผู้กระทำผิดได้รับประโยชน์พิเศษกว่าผู้ที่ไม่ได้กระทำผิด

1.2.4 การลงโทษเพื่อเป็นการตัดโอกาสไม่ให้กระทำผิดอีก (Incapacitation)
มีวัตถุประสงค์เพื่อไม่ให้ผู้กระทำผิดที่ถูกลงโทษมีโอกาสกระทำผิดซ้ำอีก การประหารชีวิตเป็นวิธีการหนึ่งที่ตัดโอกาสไม่ให้กระทำผิดอย่างเห็นชัด หรือการจำคุกตลอดชีวิต การจำคุกระยะยาว ก็เช่นเดียวกัน แต่รัฐต้องควบคุมไม่ให้มีโอกาสออกไปกระทำผิดอีก ในทางปฏิบัติมักใช้วิธีการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิดด้วย

เมื่อพิจารณาการลงโทษประหารชีวิตแล้ว เห็นว่าเป็นการลงโทษตามแนวความคิด

1. เพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทน ผู้กระทำผิดรุนแรงควรถูกลงโทษที่รุนแรงเช่นกัน เพื่อให้ได้สัดส่วนที่ยุติธรรม เช่น ความผิดฐานฆาตกรรมและฆ่า ควรถูกลงโทษประหารชีวิต

2. เพื่อเป็นการข่มขู่ การประหารชีวิตผู้กระทำผิดเป็นการข่มขู่ใหญ่ที่จะกระทำผิดไต่ลงมือกระทำความผิด เพราะผลของกฎหมายทำให้ผู้นั้นไม่กล้ากระทำ และเป็นการข่มขู่บุคคลโดยทั่วไป ซึ่งเห็นการลงโทษประหารชีวิตผู้กระทำผิดแล้ว เกรงกลัวไม่กล้ากระทำผิดเช่นนั้นด้วย อันเป็นการป้องกันผลร้ายที่จะเกิดแก่สังคมในอนาคต

3. เพื่อการปรับปรุงแก้ไข การประหารชีวิตแม้จะไม่อาจใช้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ต้องโทษได้ก็ตาม แต่ก็ใช้ในการปรับปรุงแก้ไขบุคคลภายนอกผู้เห็นการลงโทษประหารชีวิต ไม่ให้กระทำผิดเยี่ยงอย่างผู้ต้องโทษ เป็นการเปลี่ยนพฤติกรรมผู้จะคิดทำชั่วไม่ให้กระทำ ซึ่งก็เป็นการป้องกันสังคมในอนาคตเช่นกัน

4. เพื่อตัดโอกาสไม่ให้กระทำผิดอีก การประหารชีวิตเป็นการลงโทษที่ตัดโอกาสไม่ให้ผู้กระทำผิดไปกระทำผิดได้อีกอย่างแน่นอน

1.3 หลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษ

แนวความคิดในการกำหนดโทษผู้กระทำผิดให้ได้สัดส่วนกับการกระทำผิดนั้น มีดังนี้

1.3.1 แนวความคิดที่คำนึงถึงผลของการกระทำ

1.3.2 แนวความคิดที่คำนึงถึงจิตใจของผู้กระทำ

1.3.3 แนวความคิดถึงภัยอันจะเกิดขึ้น

1.3.1 แนวความคิดที่คำนึงถึงผลของการกระทำ คือถ้าผลของการกระทำเกิดขึ้นร้ายแรงมาก การลงโทษก็หนักขึ้นตามส่วนของผลที่กระทำ ในตรงกันข้ามถ้าผลของการกระทำเกิดขึ้นเป็นผลเล็กน้อย การลงโทษก็น้อยตามสัดส่วน¹ เช่น ความผิดฐานฆ่าเจ้านักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ (มาตรา 289 (2)) ยอมถูกลงโทษประหารชีวิต แต่หาเพียงใช้กำลังประทุษร้ายเจ้านักงาน ก็เพียงลงโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี เท่านั้น (มาตรา 138)

1.3.2 แนวความคิดที่คำนึงถึงจิตใจของผู้กระทำ คือถ้าผู้กระทำผิดคนใดมีจิตใจชั่วมาก กฎหมายจะกำหนดโทษหนักเบาตามส่วนของความชั่วในจิตใจ คือคิดถึงเจตนาร้ายของผู้กระทำผิดมีมากเพียงไร ดังนั้นแม้ว่าการกระทำผิดอย่างเดียวกัน อาจได้รับโทษหนักเบาแตกต่างกัน ตามแต่ผู้กระทำมีเจตนาที่จะก่อให้เกิดผลร้ายแรงเพียงใดหรือไม่² เช่น ในความผิดฐานใช้กำลังประทุษร้ายเหมือนกัน แต่เจตนาต่างกัน คือมาตรา 113 เจตนาเพื่อลบล้างหรือเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ ผู้กระทำยอมมีความผิดฐานเป็นกบฏ ต้องระวางโทษประหารชีวิตเปรียบเทียบกับมาตรา 391 เจตนาทำร้ายโดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ก็มีความผิดเพียงลหุโทษเท่านั้น

1.3.3 แนวความคิดถึงภัยอันจะเกิดขึ้น คือการกระทำที่แม้ว่าผลของความผิดจะยังไม่เกิดขึ้น หรือเจตนาของผู้กระทำผิดไม่มีเช่นนั้น แต่ผลของการกระทำอาจจะเกิดขึ้นได้ เช่น มาตรา 110 วรรค 3 มีว่า "ถ้าการกระทำนั้นมีลักษณะอันน่าจะเป็นอันตรายแก่พระชนม์หรือชีวิต ผู้กระทำต้องระวางโทษประหารชีวิต"

¹ดร. หยุต แสงอุทัย , "การกำหนดโทษสำหรับความผิดในประมวลกฎหมายอาญา"
 ศิลปวัฒนธรรม ปีที่ 7 เล่ม 8 (2503) : 931-935.

²เรื่องเดียวกัน , หน้า 936.

จากแนวความคิดทั้งสามซึ่งเกี่ยวกับการกำหนดโทษนี้ จะเห็นว่าการจะกำหนดโทษนั้น จะพิจารณาเฉพาะแนวความคิดอันหนึ่งอันใดแต่เพียงอย่างเดียวไม่ได้ เพราะฉะนั้นในการกำหนดโทษจะต้องคำนึงถึงแนวความคิดที่เหมาะสมด้วย

1.4 การยอมรับการลงโทษในกฎหมาย

คำว่า "โทษ" โดยสภาพธรรมชาติหมายถึงการประสบผลร้าย หรือเคราะห์กรรม อันเนื่องมาจากการประพฤติดิคนำของคลองธรรมของผู้กระทำผิดนั้น ๆ โดยตรง โทษจึงเปรียบเสมือนหนึ่งบทเรียนที่มีค่าในคិតของบุคคล ทั้งยังอาจเป็นสื่อเกื้อกูลคุณใจซึ่งศีลธรรมของชุมชนด้วย "โทษ" ตามนัยคำนิยามแห่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง "ความประทุษร้าย ความผิด ความร้าย บาป ชั่ว ผลแห่งความผิดที่ต้องรับทัณฑ์กรรม อาชญา" จึงพออนุมานสรุปได้ว่า "โทษ" หมายถึง การใช้มาตรการบังคับทางกฎหมาย โดยรัฐลงโทษผู้กระทำความผิด ให้ได้รับความเจ็บปวด หรือส่งผลร้ายอันใดแก่ผู้ถูกลงโทษ ซึ่งมีจุดหมายแห่งการลงโทษ¹

โดยความหมายของโทษดังกล่าวนี้ จึงมีการกำหนดโทษไว้ในกฎหมาย เพื่อให้ผู้กระทำผิดได้รับผลร้ายจากการกระทำของตน ซึ่งมีผลต่อสังคมและต่อผู้ทำผิดเอง คือ

1.4.1 ผลกระทบต่อสังคม การยอมรับให้มีการลงโทษไว้ในกฎหมาย ก็เพื่อสังคมในการแก้แค้นทดแทน เพื่อข่มขู่ เพื่อปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิด และเพื่อตัดโอกาสไม่ให้กระทำผิดอีกนั้น จะต้องคำนึงถึงปัจจัยที่สำคัญ คือ ในเรื่องเศรษฐกิจ ไม่ควรสิ้นเปลืองงบประมาณของรัฐจนเกินไป จนทำให้สังคมเกิดความรู้สึกว่าเป็นภาระที่จะต้องเลี้ยงดูผู้กระทำผิด ทั้งไม่ควรให้กระทบกระเทือนครอบครัวของผู้กระทำผิดเอง ตัวอย่างคือการเปรียบเทียบโทษจำคุกตลอดชีวิต และโทษประหารชีวิต โทษทั้งสองนี้ต่างมีวัตถุประสงค์ดังกล่าวมาแล้วทั้งสิ้น หากแต่ผลของการลงโทษแตกต่างกัน คือ การลงโทษจำคุกมีผลกระทบต่อสังคมอย่างมากในเรื่องเศรษฐกิจ รัฐจะต้องเปลืองงบประมาณ เพื่อเลี้ยงดูและฝึกอบรมแก้ไขให้ได้ผลดี ซึ่งต้อง

¹ ประเสริฐ เมฆมณี , หลักทัณฑ์วิทยา (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์ 2523)

ใช้เวลานาน และการลงโทษจำคุกก็กระทบต่อตัวผู้ต้องโทษเองที่ต้องทนรับโทษไปตลอดชีวิต เมื่อเป็นเช่นนี้ การประหารชีวิตจะไม่เป็นวิธีการที่ดีกว่าหรือ เพราะผู้ต้องโทษจะได้ไม่ต้องรับการทรมานทั้งทางกายและทางจิตใจ และครอบครัวของผู้ต้องโทษก็ได้ผลกระทบด้วยเช่นกัน อาจถูกเหยียดหยามจากสังคมว่ามีพ่อหรือแม่เป็นคนขี้คุก และผู้ต้องโทษแม่อะยังมีชีวิตอยู่ แต่ก็ไม่อาจใช้ชีวิตร่วมกับครอบครัวได้เลย การเลือกโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดนี้ ควรเลือกวิธีที่ไม่กระทบต่อผู้ใกล้ชิดของผู้ถูกลงโทษ หรือควรจะกระทบให้น้อยที่สุด ฉะนั้น สังคมจึงมีการยอมรับโทษประหารชีวิตอยู่

1.4.2 ความสามารถในการแก้ปัญหาการป้องกันมิให้อาชญากรรมรุนแรงเกิดขึ้นภายในสังคมของรัฐ อาชญากรรมรุนแรง เช่น ความผิดฐานปล้นทรัพย์แล้วฆ่า ชมขึ้นแล้วฆ่า ฯลฯ โทษเช่นนี้สมควรลงโทษรุนแรงโดยการประหารชีวิตเช่นกัน ไม่ควรจะลงโทษการจำคุก เพราะการลงโทษประหารชีวิตก็เป็นการข่มขู่ตัวผู้กระทำผิดเอง และผู้จะกระทำผิดอีกต่อไป ความสามารถในการแก้ปัญหาอาชญากรรมในสังคมนี้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญคือบุคคล คือ เจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ในขบวนการยุติธรรมทั้งหมด รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ด้วยงบประมาณของรัฐ ซึ่งถ้า --ความสามารถของบุคคล และงบประมาณสูงพอ การประหารชีวิตก็ไม่จำเป็นต้องลงโทษ สังเกตได้จากประเทศที่คิดจะยกเลิกโทษประหารชีวิต จะเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจของชาติดี ประชาชนได้รับการศึกษาสูง ปัญหาของสังคมไม่มากนัก แต่ต่างประเทศที่ยังขาดปัจจัยนี้อยู่ ก็ต้องยอมรับโทษประหารชีวิตในการลงโทษ

1.4.3 ผลกระทบต่อผู้กระทำผิด ถ้าผู้กระทำผิดมีสุขภาพร่างกายและจิตใจปกติ กระทำความคิดด้วยความตั้งใจ และผลของความผิดเกิดขึ้นร้ายแรงต่อสังคมมาก ดังนี้แสดงว่า เขาได้แก่งำไรจากการกระทำผิดไว้แล้ว คือคิดว่าแม่จะถูกประหารชีวิต เขาก็ยอมเสี่ยง เช่น บุคคลนี้เป็นตัวการค้ายาเสพติดให้โทษ ตัวการลักลอบทำลายป่า หรือขบวนการมาเทียบปล้นฆ่าผู้อื่นอยู่เสมอ ดังนี้ ผู้กระทำผิดยอมตกลงโทษประหารชีวิตแน่นอน เพราะไม่อาจจะหาโทษใดให้เหมาะสมกับความผิดของเขาแล้ว หรือถ้าผู้กระทำผิดมีความผิดไปโดยมีจิตใจที่ผิดปกติ เช่น จิตทรมาน โทศเหี้ยมผิดมนุษย์ดังนี้ สังคมยอมไม่ปล่อยโทษบุคคลนี้ไปกระทำผิดอีก ควรลงโทษประหารชีวิตเช่นเดียวกัน

การยอมรับการลงโทษประหารชีวิตของสังคมไทย ขึ้นอยู่กับความรู้สึกของประชาชนที่ต้องการให้มีโทษประเภนี้ เพราะถ้าความผิดที่รุนแรงแล้ว รัฐลงโทษทำไป ประชาชนจะมีความรู้สึกไม่พอใจ และความสามารถของรัฐในการลงโทษจำคุก ยังไม่ดีพอ เราต้องยอมรับว่าระบบราชทัณฑ์ของเรา ยังไม่ดีพอ ปัญหาการค้ายาเสพติดในคุก ปัญหาการรวมเพศ เหล่านี้ เป็นการทรมาณทางร่างกายและจิตใจของนักโทษยิ่งกว่าการยอมถูกลงโทษประหารชีวิต อีกทั้งงบประมาณของรัฐก็ไม่มีมากพอจะให้ปรับปรุงระบบราชทัณฑ์ของเราให้ก้าวหน้าไปเช่นประเทศที่เจริญแล้ว เพราะเรามีปัญหาค้นอื่นที่ต้องแก้ไขอยู่ และหากมีการเลี้ยงดูนักโทษให้ดีกว่าคนธรรมดา ซึ่งไม่ได้กระทำผิดอะไรแล้ว ประชาชนก็คงไม่ยอมแน่นอน.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย